

Предложение за 12 идейни пункта като основа за бъдещо дясноцентристко обединение

1. Гарантиране на плурализма на идеи и защита на индивидуалната свобода –

Плурализмът гарантира на гражданите в съвременното общество възможността да избират, приемат и комбинират съществуващите многообразни разумни ценности и концепции и свободата, от тях да конструират свои разбирания за добър живот и да живеят според тях. Дясноцентристкото управление трябва да е неутрално спрямо всяка една персонална концепция за добър живот и в политиката трябва да се дава предимство на правото (закона) над конкретното разбиране за добро. Работа на правителството е да формулира и поддържа формалните правила, които са универсални и еднакви за всички и подпомагат гражданите да уреждат живота си такъв, какъвто искат, а не да поставя конкретни цели и да следи за тяхното изпълнение (както при комунизма).

Свободата е онова пространство, в което хората могат да избират от безбройните концепции за добър живот, гарантирани им от плурализма. Либералният стремеж към свобода обаче не е безусловен, индивидуалната свобода се ограничава от условието, че нейното упражняване не бива да пречи на свободата на другите индивиди. Именно тук се проявява и ролята на държавата като “нощен страж”, формулиращ и контролиращ спазването на общовалидните и общоприетите формални правила за поведение.

2. Подкрепа за продължаване на развитието на гражданското общество в България

- Гражданското общество е необходимият коректив на държавната власт. Нещо повече, именно чрез равностойното партниране между управлението и активното гражданство може да бъде изградено добре функциониращото демократично общество. В бъдеще българското дясно пространство трябва да продължи усилията си към развиването на гражданска култура у нас и промяна на някои, останали още от тоталитарно време, стереотипи в родното обществено съзнание. Съществуването на съвременната европейска държава е невъзможна без онзи специфичен дух на индивидуална отговорност, осъзнати права и инициативна нагласа, които носи свободния гражданин. Именно поради факта, че в България все още няма напълно развито и функциониращо гражданско общество, промените в основополагащите формални правила (Конституция и закони), които не са продукт на широко обществено обсъждане, а по-скоро са плод на политически споразумения. Те не са пълноценни, не изразяват в дълбочина публичното мнение и същевременно се припознават от гражданите просто като норми, наложени отгоре.

3. Защита на демократичните права на българските граждани – представителите на център-дясното политическо пространство трябва да заложат на:

- Човешките права, като защитаващи условията, необходими за нормалния живот на гражданите. Те определят областите, чието нарушаване е недопустимо, съставлявайки минимума от изисквания за човешкото благополучие.
- Равенството на възможностите, толерантността и социалната солидарност към слабите и беззащитните в нашето общество. Дискриминацията, неграмотността, болестите, бедността и несигурността са фактори, които възпрепятстват гражданите да се възползват пълноценно от своята свобода.
- Културното разнообразие и личното право на самоопределяне. Мирното и ползотворно съжителство в глобализацията се свят се основава на уважение към различията и взаимно разбиране, без това да пречи на националното самочувствие и патриотизъм.

4. Защита на свободата на словото и създаване на среда за независимост на медиите – свободните и независими медии са един от стълбовете на развитото демократично общество. Те не само предават, но често и задават дневния ред на гражданите, а техните влиятелни представители играят ролята на основни обществени лидери на мнение. В момента в голямата си част от медиите в България са под влияние на политическите и корпоративните среди, а много често и на организираната престъпност. Така например по време на избори не малка част от медиите в България прибират огромен финансов ресурс с източник преди всичко от сивата икономика и така стават част от кръга власт-сива икономика- корупция – престъпност. Това естествено води до сериозна деформация на обществените процеси и манипулиране на публичното мнение.

5. Постигане на законност (върховенство на правото) и ефективна съдебна система в България – Според дясноцентристките (либералните) разбирания, правилата и законите, които налага държавата, са една рамка, даваща на гражданите сигурност и възможност да предвиждат поведението на наказателните органи и останалите индивиди при определени техни действия. Това позволява на всеки да определя спокойно различните пътища на постигане на своите цели, без обаче да нарушава рамкиращите правила. Когато обаче върховенството на правото е нарушено от някой чрез корупция и заобикаляне на законите, както често се случва в България, тази сигурност на гражданите изчезва. Появява се невъзможността на базата на законовата рамка те да намалят непредвидимите действия на останалите вътре в нея. От там попадаме в неспокойните дни на едно състояние на “война на

всеки срещу всеки”. Това е не само нарушение на основните човешки права, но и на фундаменталния договор, на който се основава обществото и държавната власт.

Несъвършенствата на правораздаването в България представляват най-сериозния проблем пред демократичното развитие в страната и задълбочаването на европейската ѝ интеграция вече като пълноправен член на ЕС. Те поставят под съмнение способността на България да прилага европейските и международните стандарти в правораздаването и спъват икономическия растеж и инвестициите, тъй като бизнесът няма доверие в способността на съдебната система да гарантира законните му интереси. За продължаване и гарантиране на напредъка на в България е необходимо бизнесът и гражданите да са сигурни, че съдебната система отговаря на техните нужди и защитава правата им. Целта е постигане на независима и ефективна съдебна власт, която защитава правата на гражданите и частния сектор, привлича чуждестранни инвестиции, гарантира ефективна пазарна система и прилага нормативната база, необходима за осигуряване на устойчив растеж на икономиката. **Допълнително условие по този пункт е и добиването на ясен статут на финансирането на политическите партии, кандидати и предизборни кампании.** Само чрез осигуряване на законност и прозрачност в тази сфера може да се гарантира защитата от влиянието на нерегламентирани интереси върху управлението на всички нива, които ощетяват българското общество и неговите граждани. Българският бизнес и политика трябва да си сътрудничат по ясни и нормативно определени правила, служещи на широкия публичен интерес, а не само на тесни корпоративни цели. Влиянието и средствата, идващи от средите на организираната престъпност, трябва да бъдат максимално ограничени.

6. Стимулиране на процесите на реална и ефективна децентрализация в България:

Разширяването на управленската децентрализация трябва да бъде един от основните дясноцентристки стремежи в България. Именно в прекаления централизъм на властта, наследен от предходната политическа система и чието негативно влияние все още се опитваме да преодолеем, се крие една от причините за постепенното отчуждаване между управляващи и граждани. Чрез развиване на децентрализацията и принципа на субсидиарността може да бъде постигнато автономно и ефективно местно самоуправление. Ежедневните проблеми и въпроси, които възникват на местно равнище трябва да бъдат решавани от управленското ниво, което е най-близко до тях и е достатъчно компетентно. Така може да бъде гарантирано, че индивидуалните амбиции, стремежи и предприемчивост ще могат да се развиват и реализират свободно без излишната намеса на външни бюрократични фактори. Успешната финансова и административна децентрализация ще

спомогне установяването на демократичното управление, характеризиращо се с чувствителност и отвореност към гражданите, прозрачност и отчетност на взетите решения.

Съществуващата финансова централизация пречи на стабилността и развитието на общините поради няколко причини. Механизмът за разпределение на държавните субсидии за общините не е ясен и прозрачен. Краткосрочното бюджетиране в системата от местните финанси, което има тенденция да се изменя всяка година чрез ежегодния закон за бюджета, създава несигурност и непредвидимост на финансовите ресурси на общините. Липсват единни стандарти за финансиране на общински бюджети и обективни критерии и показатели за отпускането на средства и субсидирането на различни дейности. Създава се култура на зависимост на местните органи на управление от централната власт. Системата на фискална централизация и отпускането на субсидии от страна на централния бюджет толерира общини с по-неефективно управление на финансовите ресурси.

Някои от основните положителни ефекти при развитие на процесите от децентрализация ще бъдат: Повече правомощия на местните органи и възможност за провеждане на собствена регионална политика; Оптимизиране на публичните услуги, които се предоставят от общините – по количество и качество; По-голяма автономия на регионите по отношение на приходите и възможност на общините сами да определят размера на местните данъци и такси (в определени рамки, предвидени в закон); Повече възможности и по-добри условия за получаване на алтернативно финансиране чрез банков кредит или чрез облигационна емисия - благодарение на по-висок кредитен рейтинг или като следствие от по-голямата предвидимост и възможност за създаване на прогнозни разчети на входящите и изходящи парични потоци. По-голяма събираемост на данъците и ефективност на местното данъчно облагане. Опростяване на взаимоотношенията с централната власт и яснота по отношение на отговорността на общинската администрация при формиране на икономическата политика на региона. Децентрализиране на решенията относно развитието на местната икономика и разгръщане на конкуренцията между населените места за привличане на жители и инвеститори. И на последно, но не по важност място, възможност за по-ефективен граждански контрол.

Успоредно с разширяване на местното самоуправление трябва да се заложи на **провеждането на отговорна екологична политика на национално и местно ниво**. Отговорността е основополагаща дясна ценност. Опазването на природата и последователната природозащитна политика е проява на тази отговорност към самите себе си, към цялото общество и към бъдещите поколения.

7. Защита на евроатлантическите и ЕС ценности – След рухването на социалистическия режим, тогавашната десница у нас предложи визии за бъдещото развитие

на България, които постепенно с леки изключения и залитания обединиха по-голямата част от българското общество около няколко макро-консенсуса на прехода – демократизация на политическите институции, развитие на пазарна икономика и приватизация на държавната собственост, интегриране на страната в НАТО и ЕС, и т.н. Евроатлантическите и европейските принципи, ценности и приоритети, припознати от десните реформаторски сили, рамкираха пътя към промяна и движиха напред страната в годините след 1989 г. Заедно с приемането на България в Северноатлантическия алианс, европейското членство на страната ни може би изпълнява последното голямо обществено съгласие, с което обществено-политическата програма на прехода у нас завършва. То отбелязва края на една дълга политическа, икономическа и социална трансформация и началото на нов път, в който стремежът към усъвършенстване и развитие трябва да продължи да е водещ. От тук нататък дясноцентристкото пространство трябва да предложи нови проекти, визии, приоритети и предложения, които да адресират темите, въпросите и проблеми у нас, като страна на завършилия преход и част от ЕС. Европейската интеграция на България ще продължи да се развива и задълбочава, и това отново ще ни постави в процес на постепенна трансформация. Нещо повече, всички държави-членки на ЕС се намират в едно състояние на мащабна, но постепенна трансформация, защото самият Съюз все още дооформя своята същност и облик. От тук нататък обаче българските граждани заедно с техните представители в европейските институции, ще вземем участие във формирането на общото европейско бъдеще. За да може да се възползва максимално от тази възможност, българското общество трябва окончателно да припознае европейските и евроатлантическите ценности. Дясноцентристкото пространство трябва да бъде носител на тези демократични принципи и да изпълнява един вид образователна мисия като дългосрочна стратегия за цялостна интеграция на България и нейните граждани в Общия европейски дом.

8. Ограничаване на държавната намеса в стопанството и социалния живот, реформиране на държавната администрация и оптимизиране на публичните разходи - Държавата има ограничен ресурс - финансов, човешки, иновационен. Тя може да върши добре типичните публични дейности само ако се “освободи” от тези, които биха могли да се поемат от частния сектор. Това постига две цели: по-ефективно създаване на блага (напр. пътища, пристанища, чистота) и по-висок общ растеж, но и по-ефективни дейности по отбрана, правосъдие, регулация, които гражданите очакват от държавата. За оптимизирането на публичните разходи са необходими политики, които да включват поне четири основни насоки. На първо място, освобождаване на държавата от дейности, които могат да се осъществяват на пазарен принцип. На второ, съчетаване на държавното финансиране там, където е необходимо, вкл. за изграждане на модерна инфраструктура, с частни инвестиции.

На трето, прилагане на механизми за пълна отчетност и прозрачност на разходването на държавните средства. На четвърто, реформиране и увеличаване на ефективността на администрацията.

Желанието за по-голям държавен контрол в редица пазарни сфери, неминуемо води до нуждата от разширяване на бюрократичния апарат. Раздуването на администрацията най-често предизвиква неефективно разходване на публичните средства и до повишаване на нивата на злоупотреба и корупция. То трябва да се избягва винаги, когато е възможно. Чрез прекомерната намеса на държавата и наднорменото регулиране и подпомагане в определени сектори свободният пазар изкуствено се деформира. Това оказва пряко влияние върху „джоба“ на всеки български гражданин. Плащайки своите данъци понякога финансираме нещо, което се субсидира преференциално от държавата без оглед на неговата пазарна адекватност. Държавата не бива да монополизира нито една от представяните от нея услуги, а още по-малко цели обществени и икономически сектори. Всички контролирани от държавата монополи рано или късно се превръщат в монополи, закриляни от държавата, и се запазват дори когато съществуването им вече е неоправдано.

9. По-ниски нива на данъчно облагане и осигурителни вноски – по-ниските данъци ще имат положителен ефект върху увеличаването на производителността. При сегашните относително високи нива част от работодателите стоят в „сивата“ икономика, която концентрира преди всичко нископроизводителни работни места. По-ниските данъци следователно ще помогнат за по-конкурентното участие на българския бизнес в европейския пазар и за по-бързото увеличаване на средната производителност. Задача на дясноцентристките сили е да настояват добрите правителствени намерения за въвеждането на плосък данък върху доходите на гражданите (на ниво от 10%) и намаляването на нивата на осигурителната тежест да бъдат реализирани в действителност.

Намаляването на осигурителните вноски е не само стимул за бизнеса, но и за всички активни граждани. От една страна, това би освободило паричен резерв, който би стимулирал развиване и разширяване за предприемачески дейности. Факт, който би носил позитиви не само за българския бизнес, но и за цялото общество. Освен това, осигуровките са данък върху труда, който естествено се понася и от работещите. С други думи, намаляването на осигурителната тежест води до оставяне на повече пари в ръцете на данъкоплатците. Да не говорим, че по-ниски нива на облагане биха стимулирали работодателите и работещите да декларират своите реални доходи. Така бюджетните приходи по това перо евентуално не само няма да намалеят, но вероятно могат и да се повишат.

Като цяло, чрез своята фискална, преразпределителна и регулативна политика държавата не бива да поставя бариери пред предприемаческата инициативност на бизнеса и индивидуалната активност на гражданите. Съвременното дясноцентристко мислене винаги търси оптималното ниво на данъчното облагане и публичните разходи, което от една страна да позволява от ефективното изпълнение на държавните функции, но същевременно да стимулира икономическия растеж.

10. Прилагане на предвидима дясна социална политика – десните виждания за социална политика не могат да се конкурират с тези на левицата по отношение на краткосрочния популярен ефект. Силата на дясната социална политика е в ефективността и ползите, които носи за обществото в дългосрочен план. Отговорната солидарност и милосърдието е основна характеристика на дясноцентристкото социално мислене.

Отношението към хората с увреждания, възрастните и децата, лишени от родителски грижи, е критерий за зрелостта и развитието на едно общество. Държавата и обществото са отговорни за онези негови членове, които не могат да справят сами с осигуряване на средства за своето съществуване. Те трябва да осигурят помощта и подкрепата за достойното съществуване на тези граждани.

От друга страна, програми за социално слаби и безработни не бива да се разглеждат като общ инструмент в борбата с бедността, а като действия, насочени за подкрепа на конкретни целеви групи, които по различни причини не могат да се интегрират в стопанския живот в определен момент. Големият въпрос на социалната политика не е “колко” пари се отделят за програми, а как наличните средства да бъдат най-рационално и ефективно оползотворени.

Държавното подпомагане не трябва да създава зависими хора и поводи широк кръг от граждани да губят шанс за собствена реализация и просперитет. По-ползотворният подход е политиката, целяща създаване на среда, която благоприятства трудовата заетост и развитието на активен и отворен пазар на труда. Социалните помощи трябва винаги да се разглеждат като “временно състояние”, а не като дългосрочен житейски хоризонт. Държавната намеса, регулираща неравенството и установяваща справедливо разпределение на богатата, има единствената цел да спомогне за образоването и квалифицирането на гражданите в неравностойно положение, да отключи тяхната инициативност и да премахне изкуствените пречки, които възпрепятстват изявата на техните възможности. Не бива да се води политика, която постепенно може да превърне българската социална система в такава, в която определени групи изискват да им бъдат зачетени или дарени наготово блага, на които мнозинството от хора не се радват, без да е изпълнено определено задължение или работа.

Дори инициативността да не може да се прояви и разгърне в настоящия момент, все пак това е идеята на справедливото разпределение и подпомагане в дългосрочен план.

11. Подобряването на качеството на здравеопазването, образованието и развитието на науката в България като водещи управленски приоритети –

Проспериращата нация е здравата нация. Неправилно е да се счита, че общественото здравеопазване е приоритет главно на левите – десницата просто залага на повече прагматичност и ефективност в тази сфера за сметка търсенето просто на популярни предложения. Целта на държавната политика в здравеопазването е да даде максимално добра възможност на всеки гражданин да се възползва от съществуващите достижения на медицината. Тази възможност трябва да се основава на: личен избор на пациента; свобода на реализация на лекарите и другите здравни работници; разгръщане на здравното предприемачество на основата на конкурентност, адаптивност и иновативност в предлагането на здравни услуги и въвеждането на нови технологии; ефективност и прозрачност в харченето на публичните средства и регулативна намеса на държавата само до определен размер и единствено, когато е нужно.

Качественото образование е традиционен десен приоритет. Той се основава на разбирането, че човешкият капитал на бъдещето са днешните ученици и студенти. Общественото развитие и икономическият растеж се предопределят от решения, свързани с натрупването на знания и умения, взети с десетилетия по-рано. Шансът за успех и просперитет на всеки отделен гражданин пряко зависи от качеството на образованието, до което има достъп. На обществено равнище дясната политика трябва да заложат на публично артикулиране на факта, че българските граждани ще могат да реализират добре потенциала си само ако инвестират в собственото си образование. На ниво управление усилията трябва да са насочени към реформиране на образователната система така, че тя да предоставя качествен продукт. Основната дясноцентристка политика в областта на образованието трябва да заложи на два момента:

- Държавата да позволява и насърчава частната инициатива в търсенето и предлагането на знания.
- в публичния сектор държавата ограничава прякото си участие и контрол с нарастване на възрастта на учещите (т.е. има повече роля в предучилищната подготовка и основното училище, и по-малка в гимназиите, професионалните училища и университетите) - така се възприема разбирането, че всеки отделен човек, заедно с родителите си, най-добре може да прецени от какво има нужда

Динамичната и глобална икономическа среда налагат постоянна преквалификация и допълване на знанията. Стремехът към изграждане на икономика, основана на знанието, изисква превръщането на българската образователна система в такава, осигуряваща възможност за учене и квалификационно усъвършенстване през целия живот. В противен случай България ще остане в страни от глобалните икономически и социални процеси, а българските граждани ще продължат да предлагат “мускули” на един отворен пазар, в който се търсят “мозъци”.

Конкурентоспособността на България в глобалния свят ще зависи и от развитието на нейния капацитет в научната и развойните дейности. Инвестициите в наука са инвестиции в по-доброто бъдещето. Научните достижения дават възможност за онази положителна обществено-икономическа промяна, към която се стреми всеки дясномислещ човек (еволюционната промяна чрез конкретни ежедневни подобрения, а не революционна промяна чрез социално инженерство). Държавата и бизнесът трябва да си подадат ръка в развитието на българската наука. Защото зад всяко подобрене на производителността, и съответно скок на доходите, стои някаква иновация - подобрене на технологиите, което позволява с по-икономично използване на ресурсите да бъдат задоволени по-добре потребителите.

12. Преодоляване на безрезултатното противопоставяне на идеологическа основа и замяната му с конкуренция на конкретни прагматични визии за развитие и управленски проекти - Време е окончателно да се обяви края на примитивното идеологическото противопоставяне като сериозен фактор, мобилизирац избирателите към подкрепа. Очевидно е, че българските избиратели вече трудно биха се мобилизирали от абстрактни политически модели (напр. на противопоставянето комунизъм / антикомунизъм). По-скоро в зависимост от определени социално-значими приоритети се формира нов тип рационален вот. При него са важни предлаганите управленски решения на дадени проблеми, вълнуващи членовете на обществото, като вече не може да става въпрос за радикално противоречащи си подходи. Отношението към бившия репресивен социалистически режим трябва да остане на ниво интелектуална позиция. Оценката за комунизма не трябва да се подценява, но тя трябва да става от гледната точка на общочовешките ценности - за престъпленията - справедливо възмездие и обществено порицание, за добрите достижения – признание, а не просто непримиримо отрицание на всичко. Емоционалният краен антикомунизъм, залагащ основно на негативизъм, сам по-себе си не е продуктивен и след 18 години преход вече е загубил своята адекватност. Още повече, че идва цяло едно ново поколение от български граждани, за които противопоставянето по оста комунизъм-антикомунизъм говори твърде малко. То има нужда да бъде мотивирано на базата на

конкретни и ясни предложения за бъдещи политики. В този смисъл, водещото в миналото послание “да спрем БСП/комунистите/социалистите и т.н.” вече не съдържа достатъчен самостоятелен мобилизационен заряд за умерените и прагматични десни и дясно-центриски избиратели. На тях десницата трябва да покаже прагматични управленски проекти, защитаващи дясната визия за икономическо и социално развитие. Няма нужда от нови идеологии или ценностни експерименти. Дясноцентристкото пространство има своите модерни базови ценности: свободата за отговорност към себе си и към общността, инициативността на предприемачески дух и индивидуалните приоритети, редът на свободния пазар и върховенството на закона.